

Vai un kāpēc jāreformē lauksaimniecības politika Latvijā ?

*KLP reforma un tiešā atbalsta
sistēmas pārmaiņas*

“Pavasaris 2005”

Guna Salputra, LVAEI

2005.gada 18.marts

Šodien par:

- Kāpēc Latvijā jāievieš reformētā ES KLP?
- Vai mums ir izvēle?
- Reformas mērķis un būtība.
- Kādas ir Latvijas izvēles, mainot tiešā atbalsta sistēmu?

Lauksaimniecības tiešā atbalsta politika Latvijā pirms un pēc pilnīgas ES reformētās KLP ieviešanas

**ES tiešais
atbalsts**

**Nacionālās
programmas**

**Lauku
attīstības
plāns**

**Vienotais
Programm-
dokuments**

**ES KTO iekļautie
TM**

Iespējamās dažādas
tiešmaksājumu likmes,
atkarībā no realizētā
politikas scenārija

**Mazāk labvēlīgie
apvidi (MLA),
nemainās, bet ekonomiskā nozīme
līdzīga tiešmaksājumiem**

Vienādas tiešmaksājumu likmes
visos politikas scenārijos

Kopējās lauksaimniecības politikas reformas mērķi

- ❑ Uz tirgu orientētas lauksaimniecības uzņēmējdarbības attīstība:
 - Paaugstināt ES lauksaimniecības konkurētspēju un pārtikas kvalitāti;
 - Dot iespēju lauksaimniekam izvēlēties, ko audzēt uz savas zemes;
- ❑ Ilgtspējīgas un videi draudzīgas lauksaimniecības attīstība
- ❑ Lauku attīstība.
 - Tiešo ienākumu atbalstu novirzīt no ražošanas uz ražotāju;
 - Nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem;
 - Nodrošināt labāku līdzsvaru starp tiešajiem maksājumiem un lauku attīstību

Pasākumi KLP reformas mērķu īstenošanai

- ❑ Pārmaiņas tirgus politikas pasākumos – intervences iepirkumu nosacījumu maiņa
- ❑ Tiešo maksājumu atdalīšana no noteiktas lauksaimnieciskās ražošanas
- ❑ Lauku atbalsta pasākumu papildus finansēšana no modulācijas rezultātā pieejamiem finanšu resursiem
- ❑ Savstarpējās atbilstības ievērošana – vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības un labturības standartu sasniegšana

1. Tirgus politikas pasākumi – jau spēkā arī Latvijā

- ❑ KLP intervences pasākumu ietekmes mazināšana Eiropas tirgū:
 - Rudzu izslēgšana no intervences
 - Intervences cenu samazinājums sviestam (par 25 % līdz 2007.gadam) un sausajam vājpiena pulverim (par 15% līdz 2006.gadam).

Vienlaikus ar ES cenu samazinājumu piena sektorā, Latvijā piena cenas turpinās pakāpeniski pieaugt līdz ar piena kvalitātes uzlabošanos

- ❑ Kompensējošs atbalsts pienam ar pieaugošu likmi līdz 2006.gadam
 - 2004.g. 8,15 EUR/t; 2005.g.16,31 EUR/t; 2006.g. 24,49 EUR/t
 - Sākot no 2007.gada, piena atbalsts jāiekļauj VM aploksnē.

2. Tiešmaksājumu atdalīšana no ražošanas – Latvijai vēl priekšā, ieviešot **Vienotā maksājuma (VM) shēmu**

Šobrīd Latvijā - **Vienotā platības maksājuma (VPM) shēma.**

Reformētās KLP **Vienotā maksājuma (VM) shēmas** ieviešana (ar iespēju piemaksāt arī papildus valsts tiešos maksājumus). Latvijai bija tiesības to darīt jau 2005.gadā, un ir jāizdara ne vēlāk, kā 2009.gadā.

VM tiesības tiek piešķirtas par LIZ ha,

tajā skaitā: apsēto aramzemi, pļavām, ganībām, papuvēm un obligāto atmatu kategorijai pielīdzināmajām platībām.

VM tiesības dod iespēju saņemt* maksājuma likmi par katru VM atbilstošu LIZ ha.

UZMANĪBU! Uz VM tiesībām piesakās vienu reizi VM shēmas ieviešanas gadā. Kas pirmajā gadā nepieteiksies, VM tiesības arī nākotnē nevarēs saņemt!

VM tiesības var pārdot (kopā ar LIZ vai bez tās), nomāt (tikai kopā ar LIZ) vai veikt citus darījumus.

* jābūt nodrošinātai obligāto vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības un labturības standartu ievērošanai

2. Tiešmaksājumu atdalīšana no ražošanas

Latvijai ir izvēle:

- Pilnīga atdalīšana –visus tiešmaksājumus iekļaujot Vienotajā maksājumā (atbalsts ir tikai par platību neatkarīgi no kāda produkta ražošanas apjomiem);
- Daļēja atdalīšana, noteiktu TM daļu tomēr joprojām maksājot par produkcijas vienību (ha vai mājlopu):
 - laukaugiem – tam novirzot līdz 25%,
 - pienam (bet tikai līdz 2006.gada beigām) – līdz 100%
 - dažādas likmju kombinācijas liellopu sektorā, piem., līdz 100% no zīdītājgovīm un 40% no liellopu kaušanas prēmijām,
 - aitu mātēm – līdz 50%,
 - sēklu ražošanai – līdz 100%,no attiecīgajam sektoram pieejamās TM aploksnes.

TM atdalīšana no ražošanas pakāpeniski novedīs pie strukturālām pārmaiņām visā lauksaimniecības sektorā. Lauksaimnieki varēs brīvāk izvēlēties savu ražošanas stratēģiju atbilstoši tirgus vajadzībām.

3. Modulācija - Latvijā ne agrāk, kā 2013.gadā

- ❑ Tiešmaksājumu samazinājums lielām saimniecībām, kam TM saņemamais atbalsts pārsniegs EUR 5000 (LVL 3514).

ES-15 valstīs 2005.gadā samazinājums par 3%, 2006.g. -4%, 2007.g. un turpmākajos gados - 5%.

- ❑ Ne mazāk, kā 80% no dalībvalsts modulācijas fonda tiks atstāti valsts rīcībā lauku atbalsta pasākumu papildus finansēšanai.
- ❑ Modulācija jaunajās dalībvalstīs – tikai pēc ES tiešmaksājumu likmju 100% līmeņa sasniegšanas. Tas būs 2013.gadā.

Ņemot vērā Latvijas lauku saimniecību struktūru, šim pasākumam Latvijā nebūs izšķiroša ietekme.

4. Savstarpējās atbilstības (zemes un saimniecību pārvaldības prasību) ievērošana – Latvijā obligāta pēc VM ieviešanas

Pašlaik Latvijā

VPM shēma.

Vides aizsardzības prasības, kuras nosaka pati dalībvalsts -

zemes uzturēšana labā lauksaimniecības un vides stāvoklī.

Ieviešot reformētās KLP **VM shēmu**

Prasības standartu sasniegšanai pārsvarā jau šobrīd ir iestrādātas Latvijas likumdošanā.

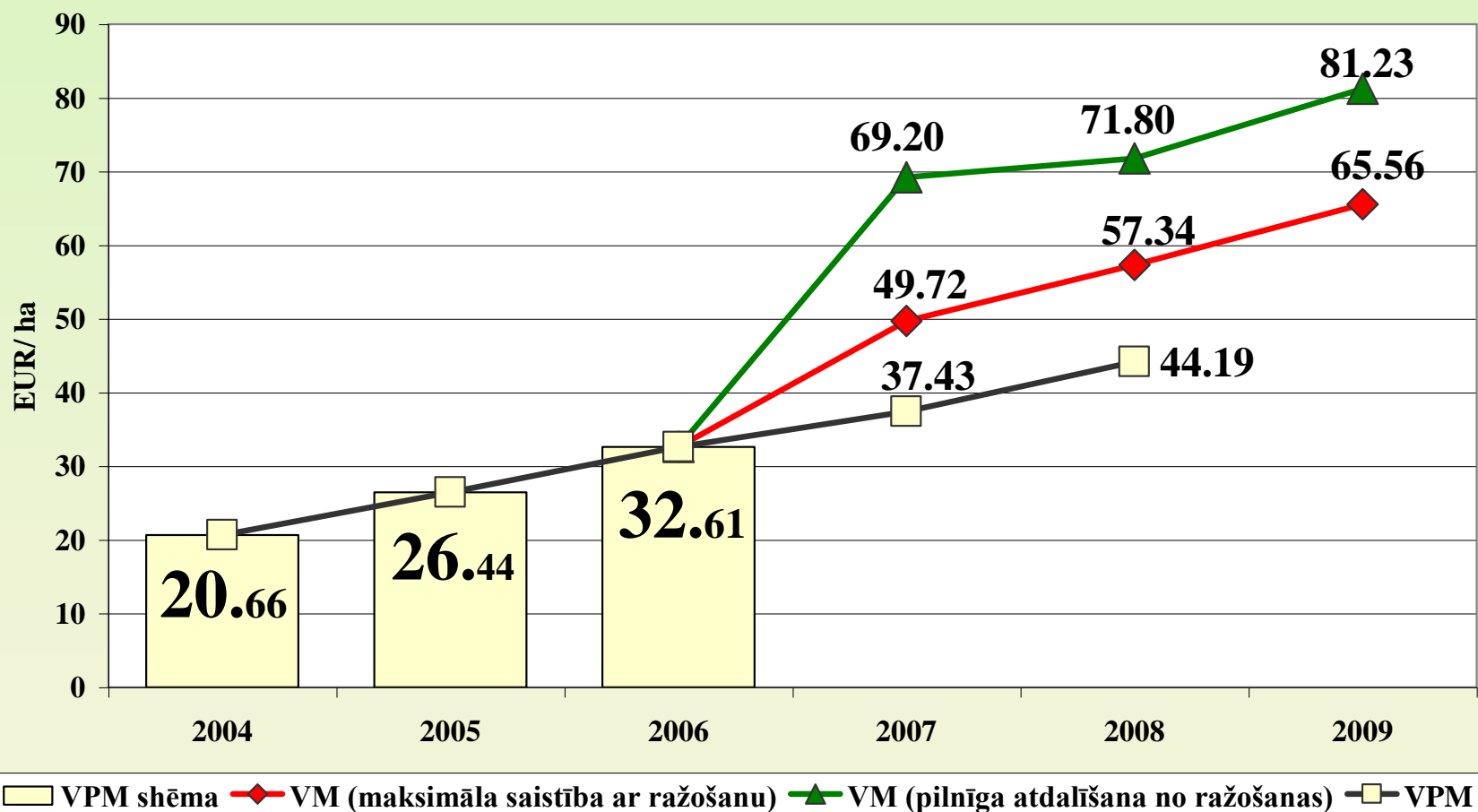
18 regulās un direktīvās definētu vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības un dzīvnieku labturības standartu pakāpeniska sasniegšana līdz 2007.gadam,

kā arī prasība nodrošināt labus lauksaimniecības un vides apstākļus – obligāts priekšnosacījums tiešā atbalsta saņemšanai.

Reformētās KLP ieviešanas ierobežojošie faktori

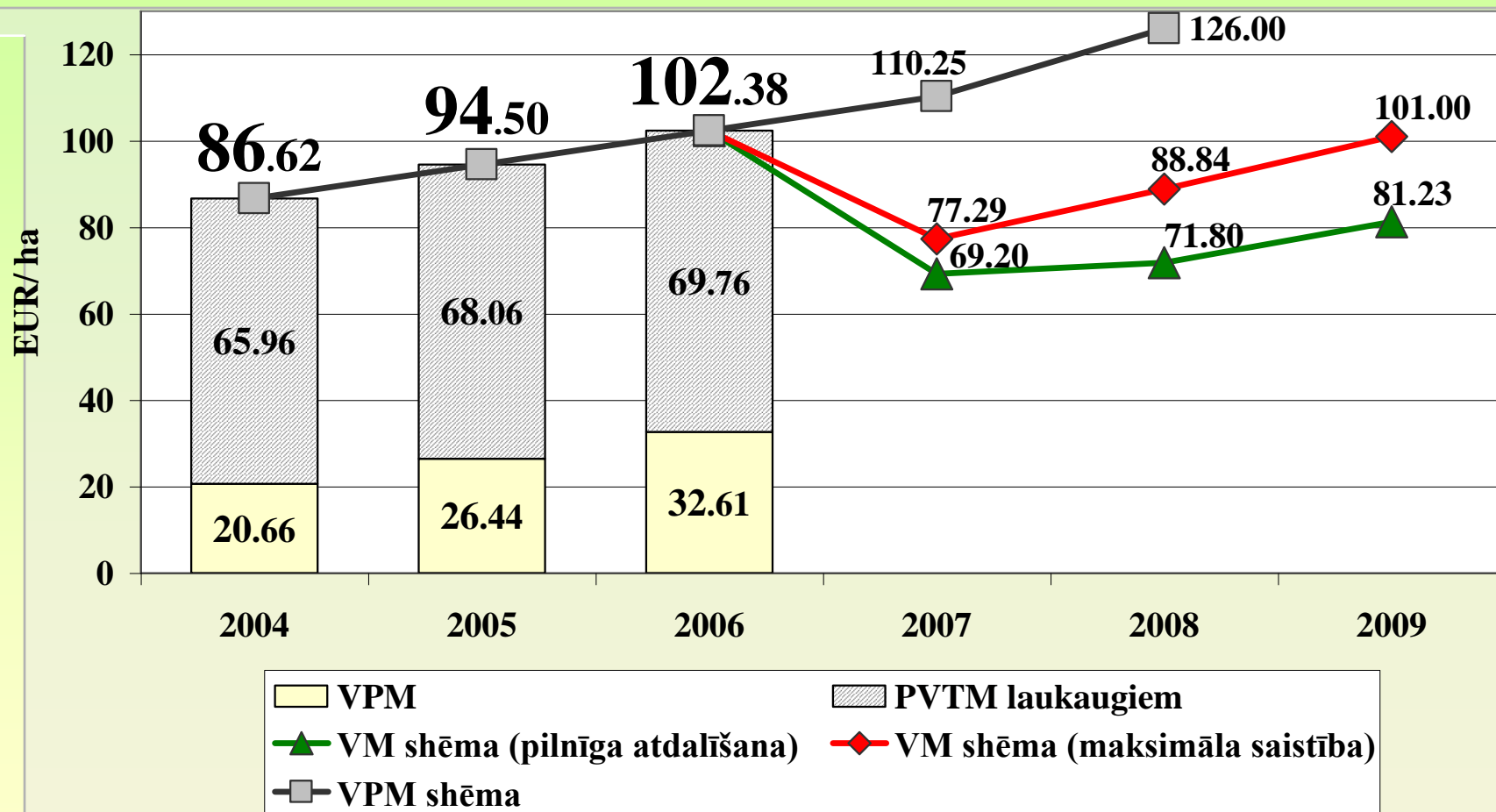
- ❑ Vienotā maksājuma sistēma ir jāievieš ne vēlāk, kā līdz 2009. gada sākumam;
- ❑ Ar VM sistēmas ieviešanu lielāko daļu no tiešajiem maksājumiem ir jāatdala no konkrētas lauksaimnieciskās ražošanas;
- ❑ ES TM aploksnes daļu, kā arī Lauku attīstības līdzekļus var administrēt tikai saskaņā ar pilnās IAKS principiem;
- ❑ Kopējais, caur dažādām shēmām sniegtais tiešais atbalsts nevienam lauksaimniecības sektoram (nozarei) nedrīkst pārsniegt 100% ES maksājumu līmeni;
- ❑ Tiešā atbalsta realizācijas mehānisms paredz iespēju reģionāli diferencēt tiešos maksājumus.

No ražošanas atdalītais maksājums - VPM vai VM, 2004.-2009.gadā, EUR/ha

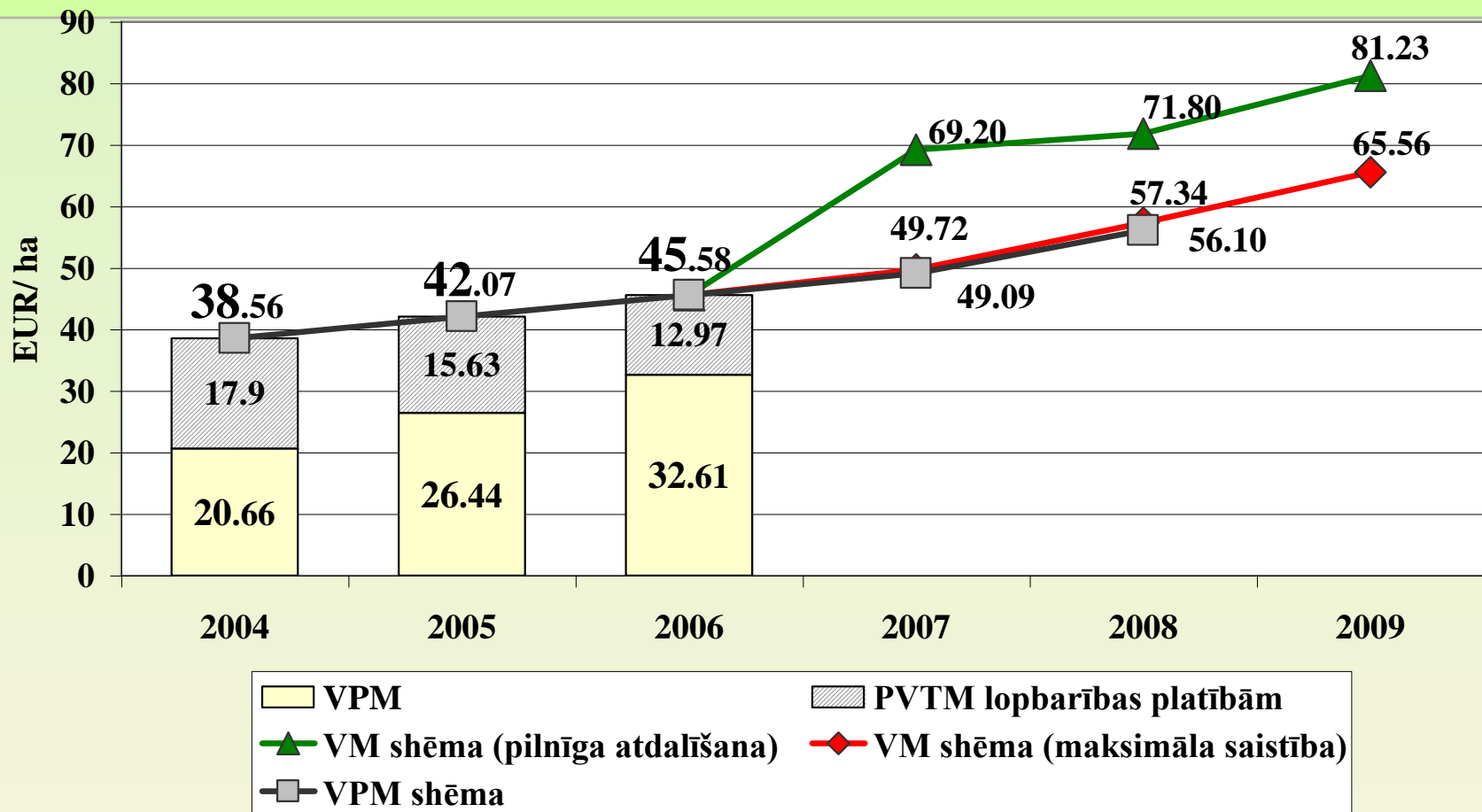
Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003

Tiešie maksājumi laukaugu sektorā, 2004.-2009.gadā, EUR/ha

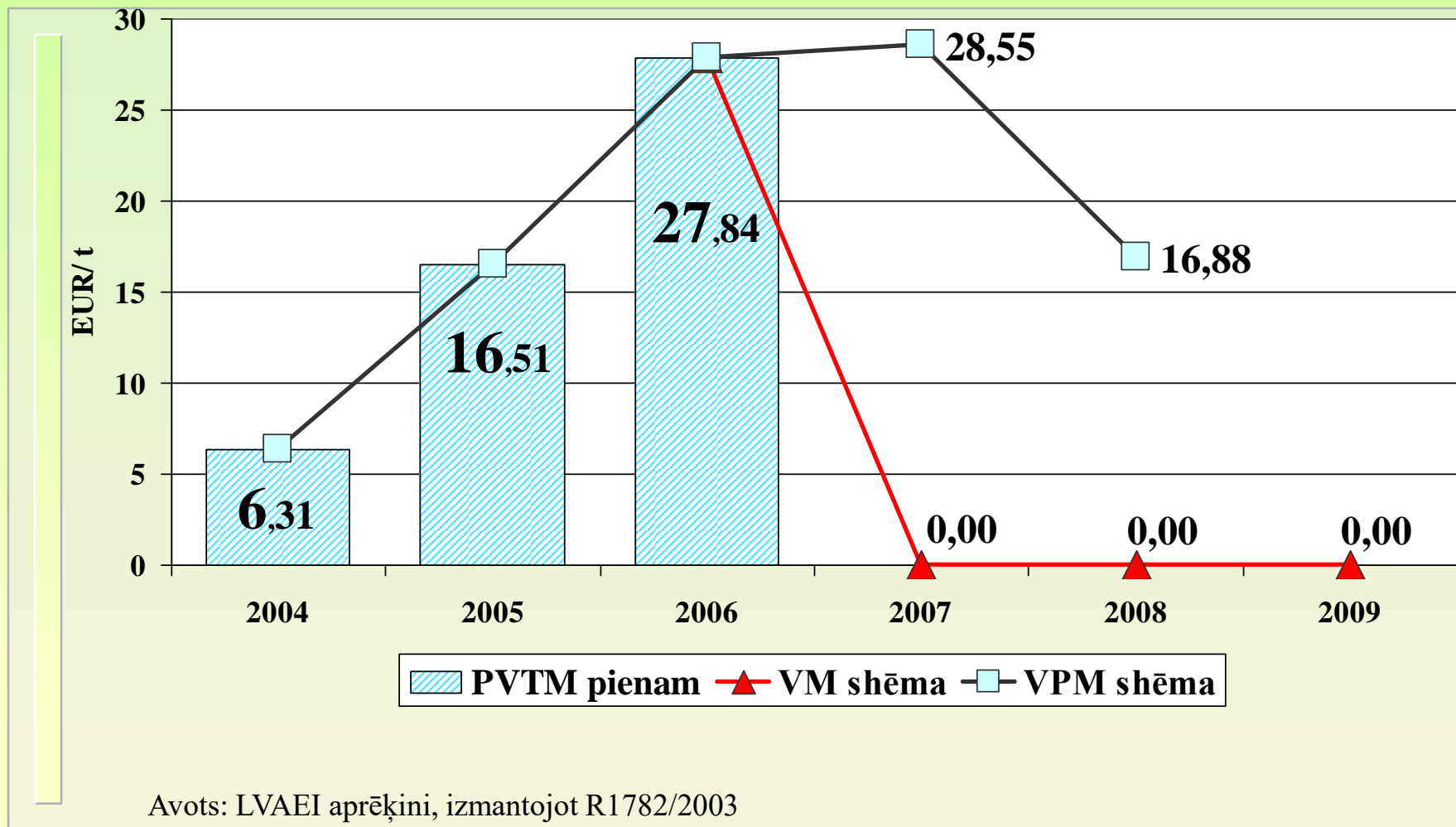
Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003

Tiešie maksājumi par lopbarības platībām, 2004.-2009.gadā, EUR/ha

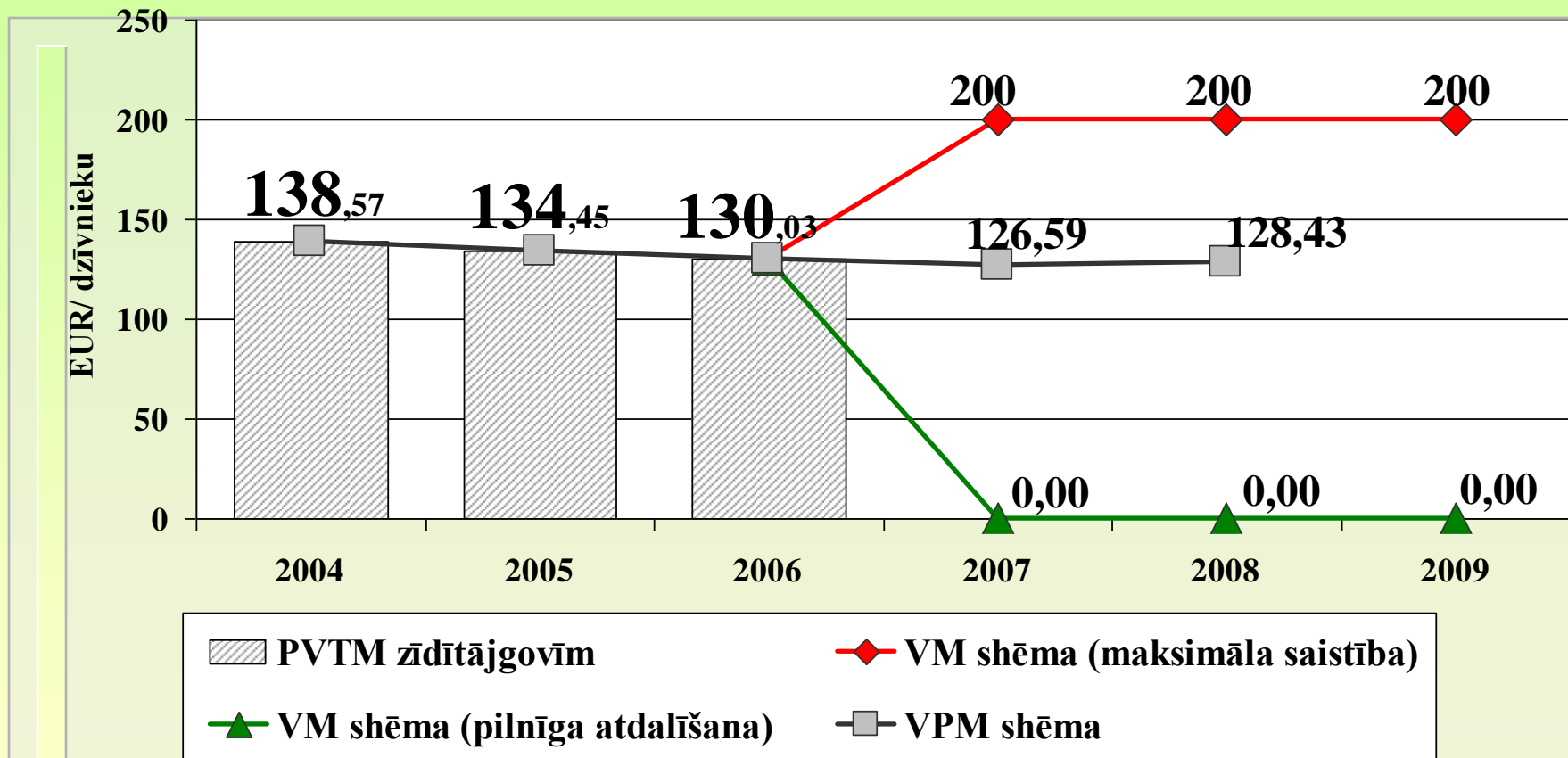

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003

Tiešie maksājumi par pienu, 2004.-2009.gadā, EUR/t

Tiešie maksājumi par zīdītājgovīm, 2004.-2009.gadā, EUR/dzīvn.

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003

Kopsavilkums.

Tiešmaksājumu sistēmas reforma Latvijā – agrāk vai vēlāk? Kādā veidā?

- ❑ Kad ieviest VM shēmu?
 - 2007. – 2009. gads
- ❑ Cik lielā mērā atdalīt TM no ražošanas?
 - pilnīga atdalīšana
 - maksimāli iespējama sasaiste
 - jaukti, citi pārejas varianti
- ❑ Kādu shēmu izvēlēties VM īstenošanai?
 - reģionāli neitrālu
 - reģionāli diferencētu

